

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ АКЦІОНЕРНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Шаповалов Віталій Олегович

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Чобітько Ярослав Анатолійович

здобувач ступеня доктора філософії

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Шишов Георгій Олександрович

здобувач ступеня доктора філософії

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

Анотація. У статті запропоновано багатовимірну методологічну рамку для комплексного аналізу акціонерних відносин, що розглядаються як фундаментальний та водночас складноорганізований соціально-економічний феномен. Дослідження інтегрує правові, інституційні, соціально-економічні та когнітивні аспекти. Особлива увага приділяється внутрішнім суперечностям акціонерних відносин, які виступають рушійною силою їхнього розвитку. Запропонована аналітична модель диференціюється на шість взаємопов'язаних рівнів – категоріальний, онтологічний, системний, структурний, інституційний та поведінковий – дозволяючи виявити сутнісні характеристики, взаємодію елементів та динаміку їх функціонування. Стаття обґрунтовує, що ці рівні не є ізольованими, а формують єдину динамічну систему з прямими та зворотними зв'язками, забезпечуючи гнучкість та адаптивність акціонерних відносин до викликів сучасної економіки та відкриваючи евристичний потенціал для теоретичного аналізу та практичного прогнозування.

Ключові слова: акціонерні відносини; методологія аналізу; суперечності; багаторівневий аналіз; економічна динаміка; власність; контроль.

Постановка проблеми. Акціонерні відносини посідають фундаментальне і водночас концептуально багатовимірне місце в системі сучасного економічного знання. Вони постають як результат еволюції ринкових інститутів і водночас — як один із ключових механізмів подальшого розвитку інституційної архітектури економіки. Акціонерна форма забезпечує мобілізацію

капіталу, координацію управлінських процесів, трансформацію форм власності та ефективний розподіл ризиків. Разом із тим, акціонерні відносини не зводяться до юридичних або фінансових конструкцій — вони формують внутрішню суперечливу, складноорганізовану систему, в межах якої перетинаються правові, інституційні, соціально-економічні та когнітивні механізми. Така багатоаспектність унеможливує їхнє адекватне пояснення в межах єдиної теоретичної парадигми, зумовлюючи потребу у застосуванні комплексного, міждисциплінарного підходу.

Аналіз досліджень та публікацій. Протягом еволюції ринкової економіки акціонерні відносини постійно перебували у фокусі наукового інтересу. Значний внесок у їх теоретико-методологічне осмислення зробили представники різних економічних шкіл, а серед вітчизняних дослідників варто виділити Ю. О. Лупенка, В. І. Голікова, А. В. Сірка, Н. А. Супрун, Л. Д. Тараш, В. О. Шаповалова та ряд інших науковців. Разом з тим, хоча тематика акціонерних відносин продовжує залишатися в центрі дослідницької уваги вітчизняної економічної науки, її методологічне опрацювання зберігає фрагментарний і здебільшого дескриптивний характер. Фокус досліджень лишається переважно інструментальним та емпіричним, що зумовлює суттєву наукову лауну в теоретико-методологічному осмисленні акціонерних відносин. Така ситуація окреслює виразну наукову лауну, що зумовлює необхідність побудови цілісної аналітичної моделі акціонерних відносин на основі багаторівневої методології, яка б інтегрувала категоріально-онтологічний аналіз, системно-структурну організацію та поведінково-інституційний вимір корпоративної взаємодії.

Метою цього дослідження є розробка теоретико-методологічної моделі багаторівневого аналізу акціонерних відносин як складного соціально-економічного феномену.

Виклад основного матеріалу. Акціонерні відносини доцільно інтерпретувати як композитну економічну категорію, що охоплює множинні рівні взаємодії — економічні, правові, інституційні та організаційні, — в межах яких реалізується логіка привласнення, управління та розподілу капіталу. Їхня складність зумовлена структурною взаємодією внутрішньо суперечливих логік: індивідуального і колективного привласнення, юридичного володіння і фактичного контролю, реальної вартості й фіктивного капіталу. Ці суперечності є не зовнішніми девіаціями, а іманентними характеристиками самої акціонерної форми, що визначають її розвиток через механізми конфлікту, компромісу та інституційної трансформації. Саме вирішення цих суперечностей, як підкреслює В. О. Шаповалов, зумовлює генезу акціонерного сектора у системно-структурну цілісність ринкового господарства, дозволяючи розкрити якісні та кількісні зміни у його функціонуванні [4]. Відтак, суперечність розглядається не як вада чи дисфункція, а як методологічний ключ до пізнання логіки функціонування та змін акціонерних відносин у сучасній капіталістичній економіці.

У цьому контексті виникає потреба в аналітичній стратифікації, що дає змогу розглядати акціонерні відносини у декількох взаємопов'язаних вимірах (рис. 1).

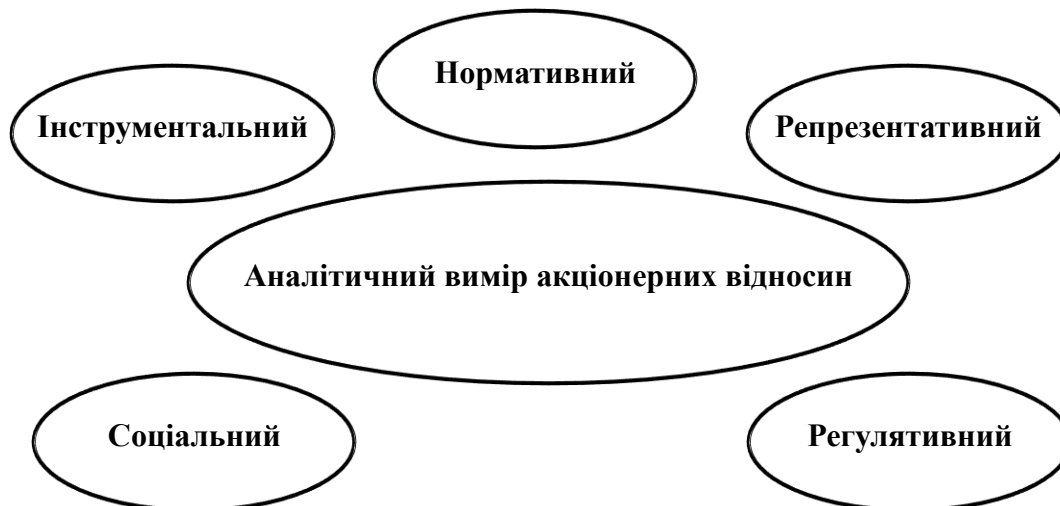

Рис. 1. Аналітична стратифікація акціонерних відносин

Інструментальний вимір акцентує роль акціонерних відносин як засобу мобілізації фінансових ресурсів, що забезпечує перетворення заощаджень у капітал. У цьому контексті емісія та обіг акцій постають як механізми трансформації індивідуального заощадження в інституційно оформлену участь у корпоративному капіталі.

Нормативний вимір формує правову та регуляторну рамку, в якій закріплюються права власності, обов'язки учасників, механізми контролю та відповідальності. Цей вимір визначає межі допустимої поведінки у межах корпоративної системи, слугуючи підґрунтям для стабільності й передбачуваності економічних відносин.

Репрезентативний вимір відображає символічну природу акціонерного капіталу, втіленого у формі акції як титулу на очікуваний дохід. Така форма капіталу постає не як безпосередня участь у виробництві, а як правова абстракція, що репрезентує фіктивну вартість, відокремлену від матеріальної основи.

Регулятивний вимір передбачає існування механізмів координації інтересів між суб'єктами корпоративного середовища — акціонерами, менеджментом, інституційними інвесторами — та забезпечує баланс владних повноважень і підзвітності. Його значення полягає в підтриманні легітимності корпоративного управління та зниженні трансакційних витрат.

Соціальний вимір акцентує увагу на розподілі прибутку, ризиків і відповідальності, що здійснюється в межах корпоративної структури. Він має безпосередній вплив на соціальну стійкість акціонерної моделі, рівень довіри до неї та легітимацію процесів привласнення.

Загалом, така функціональна диференціація акціонерних відносин дозволяє не лише виявити їхню внутрішню складність, а й сформувати концептуальне підґрунтя для подальшого багатоаспектного аналізу. Для реалізації такої аналітичної рамки у межах цієї статті застосовано диференціацію на шість взаємопов'язаних підрівнів аналізу, які узгоджено поєднують категоріальну глибину, онтологічну структурність, системну організацію, інституційну регуляцію, поведінкову динаміку та нормативно-ціннісні аспекти.

Таблиця 1

Методологічні рівні аналізу акціонерних відносин

Методологічний рівень	Фокус дослідження	Аналітична функція
Категоріальний	Базові економічні категорії	Визначення понятійного апарату, теоретичне осмислення акціонерних відносин
Онтологічний	Сутнісні характеристики та внутрішні суперечності	Реконструкція економічної субстанції акціонерних відносин, соціальної форми та історичної еволюції
Системний	Ієрархія рівнів взаємодії; відтворення акціонерної системи	Опис взаємозалежних рівнів і взаємодій у системі акціонерних відносин
Структурний	Архітектоніка системи: підсистеми, функціональні ролі, конфігурації	Аналіз внутрішньої організації, типологія елементів, виявлення структурних суперечностей
Інституційний	Формальні та неформальні інститути: право, норми, регулятори	Виявлення рамкових обмежень та інституційних можливостей
Поведінковий	Мотивації, стратегії, соціально-когнітивні чинники, агентські проблеми	Інтерпретація дій суб'єктів акціонерних відносин у межах інституційних рамок

Взято з [авторська розробка]

Кожен з підрівнів виконує не лише автономну евристичну функцію, а й інтегрується у рефлексивну методологічну систему, що дозволяє аналітично репрезентувати акціонерні відносини як складну, відкриту й адаптивну форму реалізації капіталу.

Методологічне дослідження акціонерних відносин розпочинається з *категоріального підрівня*, який формує фундаментальну теоретико-методологічну основу для їхнього осмислення як багатовимірного, структурно складного соціально-економічного феномену. Основним завданням цього рівня є систематизація та концептуалізація базових економічних категорій, які функціонують не лише як описові дефініції, а як аналітичні інструменти реконструкції складної логіки капіталістичного відтворення.

У межах методології суспільного відтворення акціонерні відносини інтерпретуються як інституційна форма реалізації специфічної модифікації капіталу — акціонерного капіталу, що функціонує через механізми колективного володіння, делегованого управління та титульного представлення права на прибуток. У цій логіці ключові категорії — акціонерний капітал, акція, власність, контроль, прибуток, відтворення — набувають статусу динамічних, внутрішньо суперечливих понять, які відображають не лише зовнішню конфігурацію економічних форм, а й глибинну структурну логіку їхнього розвитку. Цей підхід дозволяє осмислити акціонерні відносини не як технічний інструмент фінансування, а як форму опосередкування вартісних процесів у межах інституціоналізованої логіки капіталу.

Категоріальний рівень виконує функцію теоретичного «розшарування» соціально-економічної реальності, дозволяючи вийти за межі бухгалтерського чи нормативно-правового розуміння акціонерних відносин. Його методологічна інтенція полягає в тому, щоб зберегти аналітичну чутливість до глибинних суперечностей капіталу як економічного відношення — між володінням і контролем, між матеріальною субстанцією та фіктивною вартістю, між колективним титулом і індивідуальним управлінням. У цьому контексті категоріальний апарат суперечностей виступає центральним аналітичним засобом, що дає змогу виявити не випадкові дисфункції, а іманентні антиномії, що визначають логіку розвитку акціонерної форми в межах сучасного капіталізму.

Від категоріального осмислення феномену дослідження логічним здійснити перехід до його *онтологічного підрівня*, що зосереджується на виявленні глибинних властивостей, внутрішньої природи та об'єктивного існування акціонерних відносин як реального економічного явища. Цей рівень спрямований на реконструкцію іманентної логіки їхнього становлення, еволюції та функціонування, акцентуючи на економічній субстанції, що постає крізь призму логіки відтворення капіталістичних відносин.

Акціонерні відносини у цій перспективі розглядаються як історично обумовлена форма реалізації капіталу, яка не зводиться до юридичних чи організаційних конструкцій, а виявляє себе як складна єдність економічної сутності, соціальної форми та організаційної оболонки. Вони постають не як інститут у вузькому розумінні, а як специфічний спосіб поєднання власності, управління та контролю.

Варто зазначити, що у ширшому контексті корпоративних взаємодій, такі форми власності та управління тісно переплітаються з поняттям корпоратизму, що охоплює відносини самоорганізації, які виникають на основі поєднання особистих, колективних та суспільних інтересів [1, с. 61]. Це дозволяє трактувати акціонерні відносини як складну конфігурацію, в якій реалізується логіка накопичення та привласнення, оформлюються механізми делегованого контролю, розосередженого володіння й автономії управлінських структур.

Онтологічний аналіз передбачає інтеграцію трьох взаємопов'язаних площин, які репрезентують сутність акціонерних відносин: (1) економічної субстанції (привласнення доходу, концентрація власності, формування вартості); (2) соціальної форми (опосередковане відчуження й перерозподіл економічної влади); (3) організаційної оболонки (типи корпоративних структур та механізми їх інституціалізації). Така триєдина структура дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки, уникнути редукції явища до поверхневих проявів та забезпечити глибоке аналітичне прочитання його логіки.

Поступове ускладнення методологічної перспективи вимагає переходу від онтологічного аналізу до дослідження внутрішньої організації та взаємодії елементів акціонерної системи. Цей крок здійснюється на *системному підрівні*, що ґрунтується на положеннях загальної теорії систем та методології структурної цілісності соціально-економічних об'єктів. У межах цього підходу акціонерні відносини постають як ієрархічно організована підсистема економіки, що функціонує відповідно до специфічної логіки відтворення,

демонструючи властивості відкритості, саморегуляції та високої чутливості до зовнішніх впливів.

Системний рівень дозволяє репрезентувати акціонерні відносини у вигляді багаторівневої динамічної структури, де взаємодіють три основні аналітичні площини: мікро-, мезо- та макрорівень. На мікрорівні фокус зосереджено на поведінкових моделях, мотиваційних структурах та механізмах координації дій індивідуальних і колективних акціонерів. Тут проявляються агентські суперечності, інформаційна асиметрія, а також інститути довіри й контролю, що опосередковують стосунки між власниками та виконавчими структурами.

Мезорівень охоплює архітектуру корпоративного управління як інституціональну форму реалізації акціонерного капіталу. У цьому вимірі ключовими є механізми прийняття рішень, структура власності, система розподілу повноважень між менеджментом, наглядовими органами та акціонерськими зборами, а також баланс інтересів між суб'єктами корпоративного середовища.

На макрорівні акціонерні відносини функціонують як важливий елемент інституційної побудови національної економіки, що забезпечує мобілізацію та трансформацію капіталу, формує канали взаємодії між фінансовими ринками, виробничим сектором і державними регуляторами. У цьому контексті акціонерний сектор постає як фактор економічної динаміки, структурної модернізації та політики фінансіалізації.

Важливим доповненням до вертикальної ієрархії є горизонтальні зв'язки, що реалізуються через ринок корпоративного контролю, взаємне володіння активами, стратегічне партнерство між інституційними інвесторами та координацію через нормативне поле. Ця мережевість створює складну систему взаємозалежностей, в якій будь-яка зміна (у структурі власності, регуляторній базі чи очікуваннях) генерує зворотні впливи, що трансформують поведінку, стратегії й інституційні механізми.

Отже, системний підхід дозволяє інтерпретувати акціонерні відносини як відкриту, адаптивну та багатовимірну соціально-економічну систему, у межах якої відтворюються не лише економічні ресурси, а й інституційні форми, поведінкові практики та владні повноваження.

Поглиблення системного аналізу акціонерних відносин вимагає переходу до *структурного підрівня*, який акцентує увагу на внутрішній організації, композиції елементів та логіці їх взаєморозташування в межах функціонуючої системи. Якщо системний підхід репрезентує акціонерні відносини як багаторівневу динамічну взаємодію, то структурний аналіз розкриває, яким чином ця взаємодія упорядковується, відтворюється і стабілізується через певну архітектуру корпоративної форми.

У структурі акціонерних відносин ключове значення мають конфігурації власності, механізми прийняття рішень, розподіл владних повноважень між учасниками корпоративної взаємодії та системи внутрішнього контролю. Саме ці елементи формують структурний каркас, що визначає функціональну ефективність корпоративної форми, її стабільність і здатність адаптуватися до зовнішніх викликів. Зокрема, Ю. Уманців підкреслює, що «внутрішня форма

корпоративних відносин здатна забезпечувати, з одного боку, розвиток сучасного виробництва, формувати та нарощувати потенціал підприємства... а з іншого забезпечувати достатній рівень компромісу економічних інтересів засновників» [3].

Система акціонерних відносин має складну внутрішню структуру, яку доцільно репрезентувати через три взаємопов'язані підсистеми. Суб'єктна підсистема охоплює ключових акторів корпоративної взаємодії, включаючи індивідуальних та інституційних власників, менеджмент, наглядові органи й державних регуляторів. Саме вона визначає функціональні ролі, ієрархію учасників та канали комунікації в межах корпоративного простору. Фінансово-економічна підсистема зосереджена на механізмах обігу акцій, капіталізації, оцінки вартості, трансакційних процесах, а також на зв'язках із реальним сектором економіки. Вона формує матеріальну основу реалізації акціонерного капіталу, забезпечуючи його циркуляцію в межах фінансового ринку. Нормативно-інституційна підсистема включає формальні правила — законодавчі норми, біржові стандарти, кодекси корпоративного управління — та інституційну інфраструктуру, що охоплює системи розкриття інформації, регуляторні процедури й механізми нагляду. Ця підсистема задає нормативні межі допустимої поведінки, забезпечує стабільність правил і сприяє легітимації корпоративної взаємодії.

Структурний аналіз відкриває можливості для ідентифікації внутрішніх суперечностей, що виникають унаслідок конфліктної взаємодії між елементами — наприклад, між різними типами власності (приватною, колективною, інституційною), формами капіталу (реальним і фіктивним), чи між очікуваннями інвесторів та стратегіями менеджменту. Ці суперечності не лише ускладнюють функціонування акціонерної системи, але й створюють умови для її трансформації, адаптації та інституційної еволюції. Відтак структурний підхід дає змогу виявити ключові точки напруги, які визначають траєкторію розвитку корпоративних форм і стійкість акціонерних відносин у мінливому середовищі.

Після системно-структурного рівня, який дозволяє виявити ієрархічну організацію, функціональну взаємозалежність і структурну цілісність елементів акціонерної системи, логіка методологічного аналізу переходить до інституційного підрівня. Його евристична функція полягає у фокусуванні на тих регуляторних механізмах, що забезпечують стійкість і впорядкованість акціонерних відносин у межах сформованого інституційного середовища. Якщо категоріально-онтологічний аналіз репрезентує глибинну сутність капіталу, а системно-структурний — його організаційне втілення, то інституційний рівень фіксує, яким чином ці змістовні конструкти вбудовуються у систему формальних і неформальних регуляторних норм, що задають правила функціонування економічних агентів.

Акціонерні відносини в цій перспективі постають як вбудовані у складне інституційне середовище, що охоплює норми права, регуляторні рамки, кодекси корпоративної поведінки, біржову інфраструктуру, а також наглядові та контрольні механізми. Умови формування акціонерного капіталу, розподілу корпоративної влади, захисту прав власності, публічного розкриття інформації чи врегулювання конфліктів інтересів визначаються не лише ринковою

логією, а й інституційною конфігурацією, в межах якої відбувається взаємодія між суб'єктами. Інститути у цьому контексті постають не лише як зовнішні обмеження, а як структурні компоненти, що впорядковують механізми економічної координації та легітимують відносини влади, власності й контролю.

Особливого значення в межах інституційного аналізу набуває феномен інституційної довіри — здатності системи забезпечувати передбачуваність економічної поведінки, знижувати трансакційні витрати та підтримувати сталість правил взаємодії. Саме довіра, як показує дослідження О. Є. Кузьміна та О. О. Бонецького, є важливим чинником формування акціонерних відносин, впливаючи на їх стабільність та ефективність [2].

Довіра є ключовим чинником легітимації управлінських рішень, зниження ризиків опортуністичної поведінки й формування довгострокових зобов'язань між учасниками корпоративних відносин. Ефективність функціонування інститутів визначається не лише їхньою нормативною якістю, а й здатністю вбудовуватися у мотиваційні структури суб'єктів і відтворюватися на основі практик, що мають підтримку з боку економічних акторів.

Таким чином, інституційний підрівень аналізу дає змогу зрозуміти не лише регламентну логіку акціонерних відносин, а й ті механізми, через які інституційні рамки транслуються у дієві формати координації, легітимації та контролю в умовах складної корпоративної взаємодії. Він забезпечує перехід від формального опису «правил гри» до розуміння того, як ці правила впливають на реальну економічну поведінку, створюють простір можливостей для дії та визначають межі інституційної адаптації у відповідь на зміни зовнішнього середовища.

Поведінковий підрівень аналізу акціонерних відносин зосереджується на емпіричному втіленні інституційних норм у діях суб'єктів корпоративної взаємодії. У межах цього підходу акцент зміщується з формальних структур до практик, стратегій і моделей поведінки, які реалізуються в реальному функціонуванні акціонерної системи. Якщо інститути створюють формальну рамку, то поведінка відображає, яким чином ця рамка наповнюється конкретними діями, інтерпретаціями та реакціями з боку учасників — акціонерів, менеджерів, наглядових органів, інвесторів, регуляторів.

Ключове методологічне припущення полягає у визнанні обмеженої раціональності економічних агентів, їхньої чутливості до когнітивних упереджень, інформаційної асиметрії та соціального контексту прийняття рішень. Поведінка у межах акціонерних відносин формується не лише як реакція на стимули, а як результат взаємодії норм, очікувань, репутаційних ризиків і культурних установок. Делегування повноважень у корпоративній структурі неминує породжувати агентські суперечності — зокрема, розрив між інтересами власників і виконавців, що реалізуються у формі стратегічної поведінки менеджменту, формування неформальних альянсів чи ухилення від публічної відповідальності.

Особливого значення набуває феномен розриву між декларованими правилами і фактичними практиками — явище, що є типовим для корпоративних систем із недостатньо розвиненою культурою підзвітності. У цьому контексті критичним об'єктом аналізу виступає інституційна

ефективність — не як набір формальних положень, а як здатність інституцій впливати на реальну поведінку акторів, обмежувати опортуністичні дії та формувати сталі моделі корпоративної взаємодії.

Поведінковий рівень дозволяє виявити реальні механізми координації, конфлікту, довіри й відповідальності, що формуються на перетині інституційної структури й дії конкретних агентів. У цьому сенсі він виконує роль інтегративного рівня, що дозволяє верифікувати ефективність інституційних механізмів у практиці корпоративного управління, розкриваючи складну динаміку між правилами, стимулами та поведінкою в межах акціонерної системи.

Запропонована аналітична модель охоплює шість взаємопов'язаних рівнів, що поєднують категоріальну глибину, онтологічну структуру, системну цілісність, інституційну організацію, поведінкову динаміку та регулятивну здатність акціонерних відносин. Така методологічна рамка забезпечує цілісне розуміння досліджуваного феномену — від концептуальної конструкції до реальних форм функціонування.

Модель дозволяє репрезентувати акціонерні відносини як багаторівневу систему, в якій абстрактні теоретичні категорії не лише формують аналітичне поле, а й задають граничні умови для виникнення інституцій, структурних конфігурацій та практик корпоративної взаємодії. Водночас вона забезпечує зв'язок між історично обумовленими суперечностями та сучасними механізмами інституціоналізації і поведінкової адаптації.

У цьому контексті варто підкреслити: рівні аналізу не є ізольованими. Вони формують єдину динамічну систему, що функціонує на основі прямих і зворотних зв'язків. Так, зміни на категоріально-онтологічному рівні — наприклад, переосмислення природи капіталу або трансформація форм власності — неминуче спричиняють структурні зрушення в системній організації корпоративного управління. Це, своєю чергою, впливає на поведінкові патерни суб'єктів, змінює способи взаємодії менеджменту й акціонерів, породжує нові стратегії, рольові моделі та управлінські практики.

У зворотному напрямку, трансформація поведінкових очікувань — наприклад, підвищення вимог до прозорості, зростання соціальної відповідальності або поширення активістських форм участі — може зумовити адаптацію інституційної рамки. Це включає як зміну формального регулювання (законодавчі інновації, кодекси корпоративного управління), так і посилення ролі неформальних норм. Інституційні зміни, своєю чергою, здатні трансформувати структурну організацію сектору (реструктуризація, концентрація капіталу, нові типи альянсів) і навіть спричинити перегляд базових понять та уявлень про природу капіталу.

Взаємна детермінація між усіма рівнями забезпечує гнучкість і адаптивність системи акціонерних відносин до викликів сучасної економіки. Саме в цій багатовекторній взаємодії реалізується евристичний потенціал запропонованої методології — як інструменту глибокого теоретичного аналізу, так і практичного прогнозування тенденцій розвитку в умовах фінансіалізації, глобалізації та структурних зрушень у корпоративному секторі.

Висновки та пропозиції. Таким чином, акціонерні відносини є фундаментальною та багатоаспектною категорією сучасного економічного знання, що еволюціонувала з ринкових інститутів і є ключовим механізмом розвитку економічної архітектури. Вони забезпечують мобілізацію капіталу, координацію управлінських процесів, трансформацію власності та розподіл ризиків. Ці відносини не зводяться до суто юридичних чи фінансових конструкцій, а є складноорганізованою системою, що поєднує правові, інституційні, соціально-економічні та когнітивні механізми. Така багатоаспектність вимагає застосування комплексного, міждисциплінарного підходу для їх адекватного пояснення. Запропонована багаторівнева методологічна рамка аналізу акціонерних відносин, яка охоплює категоріальний, онтологічний, системний, структурний, інституційний та поведінковий рівні, забезпечує цілісне розуміння їх сутності та функціонування. Ця модель дозволяє розглядати акціонерні відносини як відкриту, адаптивну та динамічну систему, в якій усі рівні взаємодіють через прямі та зворотні зв'язки, що є критично важливим для глибокого теоретичного аналізу та практичного прогнозування тенденцій розвитку корпоративних форм.

Список використаних джерел:

- [1] Голіков, В. (2002). Корпоратизм та корпоративні відносини як основа поєднання соціальних інтересів. *Економіка і прогнозування*, (2), 61–67.
- [2] Кузьмін, О., & Бонецький, О. (2011). Економічна довіра як чинник формування акціонерних відносин. *Економіка та держава*, (3), 4–7.
- [3] Уманців, Ю. (2011). Корпоративні структури у системі економічних відносин. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*, (3), 13–25.
- [4] Шаповалов, В. О. (2015). Акціонерний сектор як системно-структурна цілісність ринкового господарства. *Ефективна економіка*, (10). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4382>

CONCEPTUALIZATION AND METHODOLOGICAL ANALYSIS OF SHAREHOLDER RELATIONS IN THE CONTEXT OF THE MODERN ECONOMY

Shapovalov Vitalii

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Personnel Management, Labor Economics and Economic Theory,

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

Chobitko Yaroslav

Postgraduate student

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

Shyshov Heorhii

Postgraduate student

Poltava University of Economics and Trade, Ukraine

Summary. *This article proposes a multidimensional methodological framework for the comprehensive analysis of shareholder relations, viewed as a fundamental yet complex socio-economic phenomenon. The study integrates legal, institutional, socio-economic, and cognitive aspects. Special attention is paid to the internal contradictions of shareholder relations, which act as a driving force for their development. The proposed analytical model is differentiated into six interconnected levels – categorical, ontological, systemic, structural, institutional, and behavioral – allowing for the identification of essential characteristics, element interactions, and the dynamics of their functioning. The article argues that these levels are not isolated but form a single dynamic system with direct and feedback loops, ensuring the flexibility and adaptability of shareholder relations to the challenges of the modern economy and unlocking heuristic potential for theoretical analysis and practical forecasting.*

Keywords: *shareholder relations; analysis methodology; contradictions; multilevel analysis; economic dynamics; ownership; control.*